

Kadıköy Belediyesi'nin Kütüphane Politikası Çerçevesinden Hayata Geçirdiği Projeleri

Dr. Evren Mercan

Kadıköy Belediyesi, Türkiye, emercan@yahoo.com

Buket Sevgen

Kadıköy Belediyesi, Türkiye, buket_sevgen@hotmail.com

Jale Aydemir

Kadıköy Belediyesi, Türkiye, jaydemir02@gmail.com

Öz

Kadıköy Belediyesi, kütüphaneleri bir şehrin belleği ve adeta bir toplumsal sorumluluk projesi olarak görmüş ve ilk kütüphanesini 1996 yılında açmıştır. Zamanla artan yoğun talep doğrultusunda buna yenileri de eklenmiş ve günümüzde yedi adet kütüphaneye erişilmiştir. Bu yazı da Kadıköy Belediyesi kütüphane politikasının çerçevesini çizerken yedi kütüphane örneği üzerinden bir dizi değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadıköy Belediyesi, kütüphane politikası, ibtisas kütüphanesi, kullanıcı profili.

Kadıköy Belediyesi'nin Mevcut Kütüphaneleri ve Hizmetleri

Kadıköy Belediyesi kütüphaneleri sadece kitap koleksiyonlarını barındıran, bilgi edinme alanları olması dışında cazip bir kültür, eğlence ve hatta bilim merkezi konumuyla daha geniş kitlelere seslenen bir yapıya kavuşma amacı gütmektedir.

Kütüphaneleri kitapların yığıldığı bir yer olmaktan çıkaran bu yapılanma modeli esas alınarak Kadıköy Belediyesi tarafından ilk kurulan kütüphane, 1996 yılında Kemal Tahir Halk Kütüphanesi'dir. Kadıköy halkının bağışları ile kurulmuş olan bu kütüphane de yayın seçiminde ilk dönemlerde bağış yöntemiyle koleksiyonlar oluşturulduysa da şu an kullanıcıların talepleri doğrultusunda kitap satın alınması politikası güdülmektedir. Yaklaşık 15 bin kitaplık koleksiyonuna ek olarak 1960-1980 yılları arasındaki muhtelif gazetelerin arşivine

de ev sahipliği yapmaktadır. Kütüphaneye her gün 7 adet gazete ve her ay 5 adet süreli yayın alınmaktadır. Ayrıca Kadıköy Belediyesi'ndeki neredeyse tüm kütüphanelerde kullanıcılara tahsis edilmiş bilgisayarlardan araştırma amaçlı istifade etmekte ve ayrıca Wireless bağlantısından kendi bilgisayarını ile internete ücretsiz bağlanabilmektedir. Kütüphaneye üye olan okurlarımıza 3 adet kitap 15 günlüğüne ödünç verilmektedir. Kemal Tahir Halk Kütüphanesi, kullanıcılarını genellikle lise ve üniversite öğrencileri olmakla birlikte süreli yayınlarımızı takip eden 55 yaş üstü bir gurubun da sayısı azımsanamayacak ölçüdedir. Bunun dışında kütüphaneden etüt merkezi olarak da istifade edilmektedir. Özellikle Kadıköy genelinde dezavantajlı ailelerin çocuklarına eğitimlerinde yardımcı olmak adına; 8-13 yaş aralığındaki öğrencilere birebir etüt hizmeti her biri kendi alanında ihtisasını yapmış öğretmenlerimiz tarafından verilmektedir. Kütüphaneyi kullanan öğrenci üyeleri ve Çocuk Etüt Merkezi öğrencileri ile birlikte Kütüphane Haftası'nda atölye, drama çalışmaları, söyleşi, masal anlatma etkinlikleri, dış mekânda yürüyüşler, takas kütüphanesi etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

Söz edilmesi gereken bir diğer birim de Muhtar Özkaya Halk Kütüphanesi'dir. Muhtar Özkaya adlı bir hayırsever vatandaşın katkılarıyla 1965 yılında Kültür Bakanlığı bünyesinde kurulan bu kütüphane, 2006 yılında Kadıköy Belediyesi'ne devri gerçekleştirilmiş ve 2008 yılında belediye bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır. Kütüphane devredilmeden önce, Kültür Bakanlığı'ndan Kadıköy Belediyesi'ne ilk önce eleman desteği için yazışmalar yapılmış, 2005 yılında Kadıköy Belediyesi tarafından kütüphane iki uzman görevli istihdam edilmiş ve bu personelle birlikte kütüphanede sayım, düşünüm, devir teslim işlemleri hızlı bir şekilde nihayetlendirilmiştir. Ancak Bakanlık döneminde kütüphane verileri eski usul kart kataloglama sisteminin olması önemli bir engel teşkil etmekteydi. Nitekim belediyeye geçiş sağlandıktan hemen sonra kitap kayıtları (kataloglama), süreli yayın, kitap dışı materyallerin kayıtları, üyelik, ödünç-iade işlemleri vs. YORDAM yazılımı sayesinde dijital ortama aktarılmıştır¹. Muhtar Özkaya Halk Kütüphanesi Edebiyat, tarih, coğrafya, toplum bilimleri gibi muhtelif alanlar dışında 262 adet Muhtar Özkaya bağışı olan dili Osmanlı Türkçesi ile yazılmış Nadir eserlerin yer aldığı toplamda 21 binden fazla kitaba sahiptir.

---

¹ Kütüphanelerinin katalog taraması Kadıköy Belediyesi portalından (www.kadikoy.bel.tr) Online Kütüphane bölümünden yapılabilmektedir.

2007 yılında kurulan Caddebostan Kültür Sanat Merkezi bünyesinde hizmete açılan Sanat Kütüphanesi, yaklaşık 4500 kitaplık koleksiyonuyla farklı kültürden kitapsevere ev sahipliği yapmaktadır. Sanat kütüphanesi olarak geçmesi dolayısıyla Sanat başlığı altında çok geniş bir arşivimiz olup, diğer konularda da yapıtlarımız mevcuttur. 2007 yılından beri kütüphane hizmeti veren CKM Sanat Kütüphanesi, yayınevleri ile iş birliği içerisinde yazarlarla söyleşi ve imza günleri dışında, güncel toplumsal konulara değinen seminer, paneller ve film gösterimlerinin düzenlendiği bir etkinlik merkezi işlevindedir. Buna ek olarak ayda iki kez Prof. Dr. Ayşe Didem USLU tarafından yönetilen Okuma Atölyesi CKM Sanat Kütüphanesi'nde düzenlenmektedir.

Gerçekten de Kadıköy Belediyesi kendi kütüphane politikasını belirlerken, yerelin ihtiyaçlarını esas almak suretiyle farklı konseptte yeni kütüphaneler kurma yoluna gitmiştir. Mesela, 2011 yılında Engelli Danışma Merkezi'ne bağlı olarak kurulan Görme Engelliler Sesli Kütüphanesi de bunlardan biridir. Görme engelli vatandaşların kitap okuma ihtiyacını karşılamak adına kurulan bu kütüphane, sadece Kadıköy yereline değil tüm yurt geneline hizmet vermektedir. Sadece 2016 yılı nisan ayı itibariyle kütüphanemizden tüm yurt genelinde 275 görme engelli vatandaş faydalanmıştır. Sesli ve metin formatta oluşturulan kitaplarımızı, kullanıcılarımız; başta bilgisayar olmak üzere birçok elektronik cihazda kullanabilmektedir.

Sitemizde şu anda 772 adet metin, 935 adet sesli olmak üzere toplam 1710 adet kitap bulunmaktadır. Şu ana kadar toplam 574 gönüllü okuyucumuz kütüphanemizde kitap seslendirmesi yapmıştır. Üniversitelerin "Topluma Hizmet "dersi kapsamında birçok öğrenci kütüphanemizde okuma ve tarama grubu olarak gönüllü faaliyetlerde çalışmalar yürütmektedir.

Kadıköy Belediyesi Görme Engelliler Kütüphanesi'nde, az görenler için mürekkep baskılı metinlerin büyütülmesi, kitap okuma makinesi ile kitapların mekanik ses formatına dönüştürülmesi, görme engellilere yönelik temel düzey bilgisayar eğitimi gibi hizmetler de verilmektedir. 2011 yılında başlatılan 'Yazarların Sesinden' projesi ile yazarların kitapları vasıtasıyla okurları ile kurdukları ilişkiyi kendi eserlerini seslendirmeleri ile görme engelli dinleyicilerle de kurabilmelerine yardımcı olmak hedeflenmiş. Bu güne kadar, aralarında Bedri Baykam, Hakan Yel, Ayfer Tunç, Hakan Günday gibi isimlerin de yer aldığı 35 yazarın seslendirmesi

bulunmaktadır. Kütüphane çalışanları yeni yazarların da projeye desteği ile bu sayının artmasını hedeflemektedirler.

Kadıköy'de yaşayan her dört bireyden birinin çocuk olması ve bu kitlenin kitap okuma ihtiyacına yönelik olarak Kadıköy Belediyesi, 2014 yılında Kitap Okuyan Çocuklar Projesi bünyesinde İnteraktif Çocuk Kütüphanesi hizmete açmıştır. Türkiye'nin ve Kadıköy'ün ilk İnteraktif Çocuk Kütüphanesi olan birimde, çocuklara kitap okuma alışkanlığını erken yaşta kazandırma düsturuyula bir araya getirilen kitapların yanı sıra ahşap oyuncaklar, deneyler, duyu havuzlardan da eğitim amaçlı (Kitap Okuma ve Canlandırma, Drama Çalışması, Deney Ebeveyn ve Çocuk İlişkinine Yönelik Seminer ve Eğitimler, El Faaliyetleri ve Kolaj Çalışması, Kukla Gösterisi, Şarkı ve Oyun Etkinlikleri) istifade edilmektedir. Buna ek olarak Kadıköy Belediyesi'nde çalışan pedagoglar eşliğinde interaktif kütüphaneden yararlanan çocukların ailelerine bilgilendirme amaçlı seminerler de düzenlenmektedir.

100 yılı aşkın bir tarihe sahip olan Kadıköy Belediyesi'nin eski başkanlık binası, Mart 2014'te Tarih, Edebiyat ve Sanat alanlarını ihtiva eden bir ihtisas kütüphanesi olarak halka açılmıştır. Kısa adıyla TESAK olarak anılan Tarih, Edebiyat ve Sanat Kütüphanesi, Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızı Dr. Nilüfer Gürsoy ile birlikte Prof. Dr. Mete Tunçay, Melih Cevdet Anday, Prof. Dr. Sencer Divitçioğlu gibi Türkiye'deki kendi alanında isim yapmış birçok kişinin bağışıyla meydana getirilmiştir. Genel koordinatörlüğünü Prof. Dr. İlber Ortaylı ve Dr. Murat Katoğlu'nun üstlendiği kütüphane, tarih, edebiyat ve sanat alanlarında yaklaşık 60 bin adetlik kitap koleksiyonu dışında, süreli yayın, Kadıköy ile ilgili görsel materyal, Klasik Müzik CD'den oluşturulan bir arşive de sahiptir. Ayrıca TESAK, akademik içerikli kütüphane hizmeti vermenin yanında genel koordinatörlerin tertiplelediği bilimsel toplantı, konferans, sempozyum, seminer ve sergiler gibi nitelikli kültürel etkinliklerin de icra edildiği bir kültür merkezi olarak geniş kitlelere hizmet vermektedir.

Bütün bunlar dışında Kadıköy Belediyesi, kütüphane ve kütüphaneciliğe verdiği önemi Türkiye genelinde 52 yıldır kutlanan Kütüphane Haftası'na hatırı sayılır destek vererek kutlamaktadır. Kadıköy Belediyesi, neredeyse her Kütüphane Haftası'nda özellikle ilçe halkında farkındalık yaratmak amacıyla paneller, söyleşiler, sokak yürüyüşleri, kitap takas etkinlikleri düzenlemekle kalmamış, TKD'nin yürüttüğü 81

ilde okuma etkinliğine 'oku-yorum' sloganıyla Kadıköy Belediyesi kütüphaneleri olarak iştirak edilmiştir. 52. Kütüphane Haftası'nı ve önceki yıllarda hazırladığımız kutlama programları ile tüm haftaya yayarak yurt içi ve yurt dışından gelen konuklarımızla, okurlarımızla ve Kadıköy halkı ile birlikte kutlanmıştır.

Kütüphane Politikası Oluşturma Adına İlk Adım: Kütüphane Haftası Çalıştayı

Bu yıl TKD'nin "Çokkültürlülük ve Kütüphane" temasıyla yürüttüğü kutlama kapsamında Kadıköy Belediyesi Kütüphaneleri tarafından, Fransa Milli Kütüphanesi'nde Türkçe Yayınlar sorumlusu olarak görev yapan Sara Yontan ve Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi. Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Onur Bilge Kula'yı ortaklaşa icra edilecek panelde tebliğ sunmaları üzere davet edilmiştir.

İstisnai olarak Sara Yontan Hanım, "Fransa'da Ulusal, Üniversite ve Yerel Kütüphanelerde Çok Kültürlülük" adlı tebliğini sunmakla yetinmeyerek, Kadıköy Belediyesi'nin geleceğe dair kütüphane stratejilerini belirleyeceği çalıştaya katılma inceliğini de göstermiştir. Sara Yontan dışında mevzu bahis çalıştaya Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şube Başkanı Mustafa Özyürek, Kadıköy Belediyesi Başkan Yardımcısı Onur Temurlenk ve Kültür ve Sosyal İşler Müdür Prof. Dr. Simten Gündeş ve kütüphane sorumluları katılımı gerçekleşmiştir. Kadıköy Belediyesi'nin kütüphane stratejileri ve projelerinin ana hatlarının belirlendiği çalıştay da Sara Yontan'ın görev yaptığı kütüphanedeki çalışmaları, Fransa'da Halk ve Çocuk Kütüphaneleri'nin verdiği hizmetler, halkın beklentileri ve duyarlılığı hakkındaki görüşleri alınmış ve buna karşılık olarak da Kadıköy Belediyesi kütüphanelerinin hizmetleri hakkında ayrıntılı olarak Sara Yontan bilgilendirilmiştir.

Çalıştay sonunda Kadıköy Belediyesi olarak halkımıza daha kaliteli ve etkin kütüphane hizmeti verebilmek adına orta ve uzun vadede uygulanabilecek stratejik bir plan belirlenmiştir.

- *21 Mahallede 21 Çocuk Kütüphanesi Projesi:*
Üç mahalle (Bostancı, Acıbadem, Sahrayıcedit) pilot bölge seçildi. Seçilen pilot bölgelerde mekânsal çalışmalar yapıp halkın ihtiyaçlarını, beklentilerini

ortaya çıkarılması için başta mahalle muhtarları olmak üzere yerel dinamiklerle ile karşılıklı görüş alışverişinde bulunulmuştur. Süreç halen devam etmektedir.

- *03-05 yaş arası çocuklar için Oyuncak Kütüphanesi:* Okul öncesi çocuklara kütüphane kullanımı, kütüphane kültürü algısını edindirmek için oyuncak kütüphanelerinin açılması gündemde bulunmaktadır.
- *Merkezi Halk Kütüphanesi Projesi:* Mevcut kütüphanelerin yükünü azaltmak ve yerelde artan kütüphane ihtiyacına paralel olarak merkezi bir halk kütüphanesinin açılmasına karar verilmiştir (Kütüphaneler arası bilgi ağının oluşturulması). Yerel yöneticilerin, kütüphane çalışanlarının, okurların ve yerel halkın ortak varacakları karar ile Kadıköy ilçesinde "nasıl bir kütüphane istiyoruz" dikkate alınarak proje hayata geçirilecektir. Gerçekten de konum olarak Kadıköy, hem Avrupa hem de Asya yakasını birbirine bağlaması hasebiyle kütüphaneye tahsis edilecek binanın ulaşımı kolay bir bölgede olması, iç ve dış dizaynının ilgi çekici, merak uyandırıcı, güncel kitap alımının sürekli yapıldığı, engelli vatandaşların her türlü hizmete rahatla ulaşabileceği, konforlu okuma salonu, bilgisayar odası, sesli çalışma odası, sinema salonu, çok amaçlı salon, arşivi, çay-kahve içmek isteyenler için Cafe vs. tüm özellikleri detaylıca düşünülmektedir.

Geleceğin Kütüphane Anlayışının Oluşturulması

- E-kitap hizmetinin birimlerde verilmesi: Kadıköy Belediyesi bünyesinde farklı kütüphane konseptlerine uyan bir veritabanının satın alınması. Hizmet vermeye devam eden kütüphaneler için de kendi konseptlerine uygun veri tabanlarının alım kararı verildi. (tarih, edebiyat, sanat vs.)
- Geleceğin "Yaşayan Kütüphaneleri": Geleceğin kütüphaneleri sadece kitap koleksiyonlarını barındıran, bilgi edinme alanları olması dışında cazip bir kültür, eğlence ve hatta bilim merkezi konumuyla daha geniş kitlelere seslenen bir yapıya kavuşturulması. Geleceğin yaşayan kütüphaneleri yazar-sanatçı- ressam buluşmalarıyla daha geniş kitlelerin bir araya getiren önemli etkinlik merkezi

de olmaya adaydır. Kütüphane bünyesinde gerçekleştirilen söyleşiler, paneller, seminerler, açılan sergiler kütüphanelerin farkındalığını bir kat daha arttırmaktadır. Dinlemeye gelen okur mutlaka kütüphaneye de bir göz atmakta, hangi kitaplar var, hizmetler neler incelemektedir. Etkinlik sonrasında katılımcı sayısına göre en az 15-20 okurun üyelik işlemi yapılmaktadır. Kendi edindiği bilgileri de mutlaka çevresine aktarmaktadır.

- Tematik Kütüphane: Tematik kütüphaneler; belli bir alanda hizmet veren kütüphanelerdir. Okurlar ilgi alanlarına göre hizmet veren kütüphanelerden yararlanmak isteyebilirler. Kadıköy Belediyesi bünyesinde tematik kütüphanelerinde açılması yönünde planlamalara başlanmıştır. Örnek: Ressamlar ve resim kütüphanesi, karikatür kütüphanesi, kadınlara yönelik kütüphane, önemli kişilerin yazdıkları mektup kütüphanesi vs.

Sonuç

Kadıköy Belediyesi, 1996 yılında ilk kütüphaneyi hizmete açmakla halkın kütüphane hizmetleri hakkında ilk bilinci oluşturmasını sağlamıştır. Devamında kapanma aşamasına gelen Kültür Bakanlığı'ndan devredilen bir kütüphaneye sahip çıkması, hizmet verir hale getirmesi ve akabinde yeni açılan kütüphaneler ile yerelde halkın isteği doğrultusunda kütüphane hizmetlerinin önemini kurum olarak önce kendine, çalışanlarına ve sonra halkına ispatlamıştır. Halktan gelen talepler doğrultusunda hizmet veren kütüphanelerin yanında yeni projeleri de hayata geçirme kararı almıştır.

Bu yıl; 21 Mahalleye 21 Kütüphane projesi ile kütüphane hizmetlerini ilçe bünyesinde yaşayan halkına ve yaşamayan günlük ziyarette bulunan herkese eşit hizmet kaidesi ile vermeye devam edecektir. Yakın zamanda açılacak olan Karikatür Evi ve 19 Mayıs Kültür Merkezi bünyesinde yeni kütüphaneleri de hizmete açacaktır.